

ВІДГУК
доктора економічних наук, професора,
професора кафедри економічної кібернетики
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
на дисертаційну роботу
Шекери Віталія Юрійовича на тему:
«Організаційно-економічний механізм сталого розвитку бізнесу в
Україні в умовах трансформації національної економіки»
подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі
05 Соціальні та поведінкові науки

Актуальність теми дослідження В умовах воєнного стану бізнес-організації перебувають у постійному розвитку та пошуку нових ефективних моделей. Сучасною складовою будь-якої бізнес моделі має бути сприяння створенню органічного суспільства, турбота про навколишнє середовище, орієнтація на глобальні Цілі сталого розвитку, які розроблені та затверджені урядами країн і становлять глобальну основу для оцінки внеску бізнесу в суспільне життя. За таких обставин чи не єдиними перспективними варіантами для бізнесу стає активний пошук шляхів утримання старих та освоєння нових ринкових ніш, поглиблення диверсифікації власного виробництва на умовах сталості, об'єднання зусиль підприємницьких одиниць задля вирішення питань максимізації прибутку та скорочення витрат в умовах трансформації національної економіки. В сучасному світі орієнтація на стабільний розвиток та Цілі сталого розвитку є необхідною для успіху бізнесу. Дані процеси, з одного боку, дозволяють бізнесу бути соціально-відповідальним з одного боку, а з іншого – в умовах відсутності науково-обґрунтованих методичних положень та механізмів знижують їхню конкурентоспроможність.

Актуальність роботи обумовлено необхідністю розроблення теоретико-методичних засад щодо формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні. Зазначені аргументи визначають дисертаційну роботу В.Ю. Шекери як актуальну та своєчасну, спрямовану на розв'язання важливого науково-прикладного завдання щодо механізму сталого розвитку бізнесу в умовах трансформації національної економіки.

Зв'язок з науковими програмами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темою: «Розвиток цифрової економіки в умовах повоєнного та післявоєнного відновлення» (номер державної реєстрації: 0125U001889), в межах якої обґрунтовано теоретико-методичні основи формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні та вдосконалено

інструментарій прогнозування сталого розвитку бізнесу, що на відміну від усталеного, доповнено складовими інституційного забезпечення, та дає змогу визначити елементи сталої екосистеми, де інновації (технологічні, соціальні, управлінські) стають каталізатором переходу до моделі сталого розвитку, здатної забезпечити довгострокову економічну життєздатність, соціальну справедливість та екологічну рівновагу в унікальних українських реаліях.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі є достатньо обґрунтованими, мають науковий зміст та значення для розвитку економічної науки. Отримані наукові результати – достовірні і базуються на проведених дослідженнях теоретичного та емпіричного змісту. Сформульована мета відповідає темі дослідження, а об'єкт і предмет – науково-методичним вимогам.

Науковий виклад змісту дисертації визначається поєднанням мети, завдань, наукової новизни та висновків. Представлене дисертаційне дослідження є логічним, структурованим та завершеним. Його упорядкованість підтверджує системність процесу дослідження, що дозволило розв'язати поставлене науково-прикладне завдання щодо формування інтегрованих структур бізнесу. В основу наукового дослідження з позицій теоретичного підґрунтя закладено праці вітчизняних та зарубіжних учених щодо формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні. Автором вивчено, проаналізовано та застосовано матеріали вітчизняних міністерств і відомств, статистичні та аналітичні дані державних і міжнародних організацій, дані звітності підприємницьких суб'єктів господарювання. Проведене дослідження ґрунтувалось на аналізі, синтезу, узагальненні, порівнянні, кореляційно-регресійного, факторного аналізу, інтегрального оцінювання, економіко-математичного моделювання, стратегічного аналізу і системного підходу. Проведення всіх розрахунків здійснювалось з використанням пакету прикладних програм Statistica.

Дисертант дотримався академічної доброчесності та норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, а також висновків і розроблених рекомендацій підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях, публікаціями, відповідними довідками та актами впровадження.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота характеризується відповідним ступенем обґрунтованості та достовірності.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота є цілісною, завершеною науковою працею. Її рукопис містить комплекс відповідних встановленим вимогам структурних елементів: анотацію, вступ, три розділи, висновки,

список використаних джерел, додатки. Дисертація наповнена логічними схемами, структурованими таблицями, наочно-графічними інтерпретаціями, які дозволяють комплексно сприймати проведене дослідження як узагальнену наукову працю.

Анотація дисертаційної роботи у повній мірі відображає її структуру, розкриває отримані наукові результати та висновки, структуру та логіку проведеного дослідження.

У ПЕРШОМУ РОЗДІЛІ «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ» вирішено комплекс поставлених завдань, виконання яких дозволило сформувати теоретичне підґрунтя для емпіричного дослідження. Зокрема у даному розділі: конкретизовано гносеологічну й онтологічну сутність категорійного тлумачення сталого розвитку бізнесу (підрозділ 1.1), визначено історичні та сучасні умови формування складників організаційно - економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні за пріоритетними цілями (підрозділ 1.2), а також структурні чинники впливу на формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні (підрозділ 1.3).

У ДРУГОМУ РОЗДІЛІ «ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ» проаналізовано зарубіжний досвід формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні (підрозділ 2.1), здійснено критичний аналіз сучасного стану розвитку сталого бізнесу України в умовах трансформації національної економіки (підрозділ 2.2), виокремлено детермінанти впливу на формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні (підрозділ 2.3).

У ТРЕТЬОМУ РОЗДІЛІ «ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ» містяться результати виконання поставлених завдань щодо формування імітаційної моделі організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки (підрозділ. 3.1), запропоновано інноваційно-адаптивний підхід до реалізації цілей сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки (підрозділ 3.2), оцінено ефективність організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національного економіки (підрозділ. 3.3). Висновки, зроблені автором за результатами дослідження є змістовними і розкривають результати виконання поставлених завдань проведеного дослідження.

Загалом можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота є завершеною та оригінальною, містить цінні наукові положення теоретичного

та прикладного характеру, практичні пропозиції доведено до рівня практичного використання та апробовано на досліджуваних підприємствах.

Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих працях. Наукові положення дисертаційної роботи автором опубліковано у 5 наукових працях, з яких 3 статті у фахових виданнях України категорії Б, 1 – у міжнародному європейському журналі; 1 робота апробаційного характеру. Кількість публікацій є достатньою для представлення дисертації до захисту.

Ознайомлення та аналіз представлених наукових праць дав змогу стверджувати, що елементи наукової новизни, на яких позиціонується дисертація, у повній мірі викладено у статтях та тезах доповідей. Зміст публікацій, характеристика видань їх розміщення відповідають вимогам відображення наукових положень дисертаційної роботи. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише авторські положення, які виокремлено у переліку публікацій.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота містить авторське наукове бачення вирішення поставленого наукового-прикладного завдання.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота містить ряд сформульованих та обґрунтованих наукових положень, що мають теоретичну та практичну значущість. Вагомими науковими результатами вважаємо наступні:

вперше:

- розроблено концептуальний підхід щодо формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні, який базується на теорії інтеграції (з урахуванням політики реалізації сталого розвитку) та спрямований на досягнення продовольчої безпеки і технологічного лідерства через централізоване планування, державні інвестиції та прискорену цифровізацію;

удосконалено:

- науково-методичні засади щодо реалізації уніфікованої, адаптивної та інтегрованої структури організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні, які на відміну від наявних, формуються відповідно до стратегії сталого розвитку, враховують чинники впливу, принципи, функції, методи оцінювання, важелі та блоки забезпечення, що дає змогу вітчизняному бізнесу, з огляду на специфіку його діяльності та потреб, обирати інноваційний інструментарій дотримання принципів сталого розвитку відповідний;
- інструментарій прогнозування сталого розвитку бізнесу, що на відміну від усталеного, доповнюється інституційним забезпеченням, та передбачає визначення елементів сталої екосистеми, де інновації (технологічні, соціальні, управлінські) стають каталізатором переходу до моделі сталого розвитку, здатної забезпечити довгострокову економічну життєздатність,

соціальну справедливість та екологічну рівновагу в унікальних українських реаліях;

– науково-методичні положення оцінювання ефективності організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні, які, на відміну від наявних, базуються на управлінні та реалізації принципів сталого розвитку, що уможлиблює уникнути фінансових втрат і забезпечити послідовний перехід до сталого бізнесу зі збереженням стійкості в умовах трансформації національного економіки;

дістало подальшого розвитку:

– теоретико-методологічний базис організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку бізнесу, що на відміну від наявних підходів, враховує принципи циркулярної економіки, визначає інтегровану систему методів, функцій, інструментів та інших організаційно-економічних елементів (складників), спрямованих на забезпечення стабільного, збалансованого та довготривалого інноваційного розвитку бізнесу в довгостроковій перспективі з урахуванням економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки;

– методичний підхід щодо систематизації етапів формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу, який відмінний від наявних в частині врахування та впровадження технологій штучного інтелекту як драйверу забезпечення сталості, націлений на мінімізацію негативних екстерналій між соціальною, економічною, екологічною та іншими сферами діяльності людини, фокусується на оптимізації «трансакційних витрат» в умовах трансформації національного економіки з урахуванням періоду переходу від парадигми сталості одного покоління до іншого, що забезпечує спроможність бізнесу адаптуватися до динамічного зовнішнього середовища, підвищуючи ефективність і конкурентоспроможність.

Наукове та практичне значення результатів дослідження.

Дисертаційну роботу присвячено розробленню й науковому обґрунтуванню теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій вирішення наукової проблеми щодо формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в прикладному застосуванні методичних засад та прикладних пропозицій, які було використано в процесі формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні. Основні положення та результати дослідження доведено до рівня практичних рекомендацій. Зокрема, пропозиції автора апробовано в діяльності ТОВ «ГЛОРИ-ПАК» (довідка №12/17 від 17.12.2024 р.); ТОВ «Закордонмонтажспецбуд» (довідка 30 від 05.02.2025 р.); ТОВ «Технологія-Сервіс ЛТД» (довідка 375 від 16.12.2024 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому, позитивно оцінюючи науково-практичний доробок дисертаційного

дослідження, її результати мають певні дискусійні положення та окремі зауваження, які можуть бути обговорені під час захисту.

1. В розділі 1 автором запропоновано та обґрунтовано авторське тлумачення організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу, що розглядається як інтегрована система принципів, методів, функцій, інструментів та інших організаційно-економічних елементів, спрямованих на забезпечення сталого інноваційного розвитку бізнесу в довгостроковій перспективі з урахуванням економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки (ЦСР, ESG-концепція, циркулярне виробництво). Узагальнено етапи та умови становлення СРБ в Україні, однак у науковій новизні з позиції набуття подальшого розвитку понятійного апарату теорії управління зазначене трактування не обґрунтовано структурно. Це звужує обсяги наукового доробку дисертанта відповідно теоретично орієнтованого елементу поставленої мети щодо формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в умовах трансформації національної економіки в цілому.

2. Формуючи та розкриваючи доказову базу обґрунтувань (в розділах 1, 2;3.) розроблених науково-методичних положень та базової трикомпонентної моделі концепції сталого розвитку з використанням публічної статистичної інформації, досліджено сучасний стан сталого розвитку в Україні, що дало змогу визначити і врахувати зовнішні та внутрішні чинники, які мають суттєвий вплив в умовах трансформації національної економіки. Сформовано інноваційно-адаптивний підхід до реалізації цілей сталого розвитку бізнесу в Україні, а також здійснено оцінювання ефективності його організаційно-економічного механізму, однак, потребує додаткового пояснення обрання даного інструментарію оцінювання ефективності сталого розвитку бізнесу за умов часткової відсутності нефінансової звітності.

3. У третьому розділі дослідження дисертантом запропонований до реалізації науково-методичний підхід, який базується на застосуванні синтетичного моделювання, де інновації виступають не лише інструментом, а фундаментальною передумовою та інтегруючим елементом. Доведено, що інституційне забезпечення на рівні держави та корпоративні стратегії мають бути спрямовані на створення цілісної екосистеми, де інновації (технологічні, соціальні, управлінські) стають каталізатором переходу до моделі сталого розвитку, здатної забезпечити довгострокову економічну життєздатність, соціальну справедливість та екологічну рівновагу в унікальних українських реаліях., проте потребує уточнення які саме практичні рекомендації в результаті даного моделювання необхідно застосовувати, в якому часовому аспекті, та відповідно, чи враховано критерії безпеки в умовах воєнного стану.

4. В третьому розділі роботи автором доведено необхідність впровадження інновацій та технологій штучного інтелекту як драйверів забезпечення сталого розвитку вітчизняного бізнесу, які дають змогу підприємствам адаптуватися до динамічного зовнішнього середовища,

підвищуючи їх ефективність і конкурентоспроможність. З точки зору логічного викладення матеріалу та його аргументованості, бажано було б розкрити зміст ефективності використання даного інструментарію в процесі формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку бізнесу в Україні.

Зазначені зауваження є предметом наукової дискусії і не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи.

Загальні висновки. Дисертаційна робота на тему «Організаційно-економічний механізм сталого розвитку бізнесу в Україні в умовах трансформації національної економіки» є самостійною та завершеною працею, має наукову новизну та практичне значення. Актуальність теми дисертації, її обґрунтованість не викликає сумнівів. Зміст дисертаційної роботи у повному обсязі відповідає визначеній меті. Поставлені завдання вирішено з використанням методів наукового дослідження. Наукові положення дисертації за результатами аналізу змісту роботи, представлених наукових праць та сформованих аргументованих висновків, належать автору та відповідають спеціальності 051 «Економіка».

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Шекера Віталій Юрійович – автор дисертаційної роботи, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної кібернетики
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського”**

